

УДК 811.161.3'367

*М. М. Макарэвіч***СІНТАКСІЧНЫ СПАСАБ УТВАРЭННЯ Ё ПРАМЫСЛАВАЙ ТЭРМІНАЛОГІІ**

Даследуюцца асаблівасці сінтаксічнага спосабу ўтварэння ў промыславай тэрміналогіі. Выяўляюцца мадэлі ўтварэння састаўных тэрмінаў, вылучаюцца найбольш прадуктыўныя з іх, якія складаюць аснову адпаведнай тэрмінасістэмы беларускай мовы.

Уводзіны

Тэрміны, як і звычайныя словы, утвараюцца на базе існуючых каранёў агульналітаратурнай і спецыяльнай лексікі; пры гэтым выкарыстоўваюцца тыя ж спосабы, што і пры дэрывацыі агульнаўжывальнай лексікі: семантычны, марфалагічны і сінтаксічны [1, 166], [2, 89], [3, 97]. Аднак сінтаксічны спосаб дэрывацыі ў промыславай тэрміналогіі мае значна большую прадуктыўнасць у параўнанні з агульналітаратурным словаўтварэннем.

Пад **промыславай тэрміналогіяй** мы разумеем сістэму тэрміналагічных адзінак, што функцыянуюць у навуковых тэрмінасістэмах (сельская гаспадарка, спецыяльная дрэваапрацоўка, металаапрацоўка), крыніцай узнікнення якіх з'яўляюцца пэўныя промыслы і рамёствы (рыбалоўства, пчаларства, бондарства, кавальства і інш.).

Промыславая тэрміналогія разам з моналексемнымі (аднакампанентнымі) тэрмінаадзінкамі выкарыстоўвае ў сваім складзе і полілексемныя (двух-, трох-, чатырохкампанентныя) тэрміны-словазлучэнні, утвораныя сінтаксічным спосабам. Пры гэтым тэрміналагічныя словазлучэнні займаюць асноўнае месца ў сучасным тэрмінаўтварэнні [4, 61], [5, 154]. Пры ўтварэнні такіх найменняў у якасці састаўных элементаў выкарыстоўваюцца ўжо гатовыя лексемы, што функцыянуюць у мове, і гэта садзейнічае эканоміі моўных сродкаў. Разам з тым, дзякуючы азначальным часткам, якія дапасоўваюцца да адналексемных і двухлексемных тэрмінаў, полікампанентныя тэрміны-словазлучэнні запаўняюць лакуны паняццённага поля пэўных тэрмінасістэм.

Вынікі даследавання і іх абмеркаванне

Аналіз беларускай промыславай тэрміналогіі сведчыць аб значнай прадуктыўнасці полілексемных тэрмінаў, якія выкарыстоўваюцца для ідэнтыфікацыі спецыяльных паняццяў. Сярод іх вылучаюцца двух-, трох-, чатырохкампанентныя адзінкі.

У складзе **двухкампанентных тэрмінаў** першы кампанент (самастойнае слова) з'яўляецца галоўным, а другі выступае ў залежнай пазіцыі да галоўнага. У межах такой тэрмінаадзінкі могуць спалучацца як два назоўнікі, так і назоўнік і прыметнік, дзеепрыметнік і назоўнік, дзяслоў і назоўнік з прыназоўнікамі або без іх.

Выяўленыя намі тэрміны-словазлучэнні ў залежнасці ад сінтаксічнай структуры падзяляюцца на пэўныя мадэлі. Прадставім іх з дапамогай агульнавядомых літар-сімвалаў (S – назоўнік, A – прыметнік, V – дзяслоў, P – дзеепрыметнік). Ніжнія лічбавыя індэксы (1–6) адпавядаюць склонам: 1 – назоўны, 2 – родны, ... 6 – месны. Сімвал * абазначае галоўнае слова тэрміна-словазлучэння.

1. Мадэль A ← S* (245 адзінак – 67,84%).

Паводле семантыка-функцыянальных уласцівасцей у межах гэтай мадэлі могуць быць камбінацыі наступных элементаў.

1.1. Прыметнік агульнай семантыкі і назоўнік спецыяльнай семантыкі: галоўны ўзяток (Балашоў, 41), сонечная васкатопка (ЭСГ, 434), донная вуда (Матрунёнак, 73), прутковая жарліца, спружынная жарліца (Матрунёнак, 138), рабочыя кольцы (Буйвідовіч, 36), шчупак звычайны (АСХЖ, 6), пчала рабочая (БелЭн, 13, 146), штучная вашчына (Буткевіч, 91), стронга пярэстая, стронга азёрная (НЖ-12, 34), кветкавы пылок (ЭСГ, 427), гарызантальны вулей, вертыкальны вулей, брытанскі вулей (РБСГ, 515), пчаліны клей (БелЭн, 13, 146), бандарны краж (Буйвідовіч, 31), кавальскі горн (Кувакін, 13), кавальскі калібр (Кувакін, 35) і інш.

1.2. Прыметнік спецыяльнай семантыкі і назоўнік агульнай семантыкі: прылётная дошка (Буткевіч, 12), заліўная бочка, сухатарная бочка (Буйвідовіч, 31), бандарная вытворчасць (Буйвідовіч, 26), кавальскі мех (Кувакін, 18), пчаліная сям'я (Струкоўскі-1, 19), горнавы інструмент, бандарныя вырабы (СЛТ-8, 21), лятковая застаўка (ДП, 143) і інш.

1.3. Прыметнік і назоўнік спецыяльнай семантыкі: заплодненыя яечкі (Струкоўскі-1, 31), рэйсмусавы станок (Буйвідовіч, 36), пукавая выемка (Буйвідовіч, 34), электрамангальная ўстаноўка (Буйвідовіч, 36), двухпільны канцараўніцель (Буйвідовіч, 34), тругнёвая матка (Буткевіч, 14), карабатар чарва (Струкоўскі-1, 40), камбінаваны каток (ЭСГ, 434), шлакавая лётка, чыгунная лётка (Ізмалкоў, 7), рэсорны молат (Ізмалкоў, 50), ганчарны горан, кавальскі горан, тыгельны горан, плавільны горан (РБСГ, 89) і інш.

Парадак слоў у словазлучэннях адзначанай мадэлі можа вар'іравацца, функцыянуюць тэрміны з прэпазіцыяй галоўнага (азначаемага) элемента (*стронга пярэстая, шчупак звычайны* і інш.), сустрэкаюцца тэрміназлучэнні з прэпазіцыяй залежнага (азначальнага) элемента (*штучная ваішчына, бандарны краж* і інш.).

Пэралічаныя вышэй тэрмінаадзінкі сінтаксічнага ўтварэння ўказваюць на сістэмнасць промыславай тэрміналогіі, якая рэалізуецца праз гіпанімічныя адносіны. Пры гэтым выдзяляецца два тыпы слоў: гіпонімы (выражаюць відавыя паняцці) і гіперонімы (выражаюць родавыя паняцці). З прыведзеных вышэй прыкладаў відаць, што пры выражэнні сістэмных адносін паміж тэрмінамі змест відавога паняцця аказваецца шырэйшым, чым змест родавага, а аб'ём – вузейшы.

2. Мадэль $P \leftarrow S^*$ (3 адзінкі – 0,82%).

У промыславай тэрміналогіі гэта мадэль з'яўляецца малапрадуктыўнай, намі выяўлена 3 тэрмінаадзінкі (тэрміны-словазлучэнні). З улікам семантыка-функцыянальных характарыстык састаўных частак такія тэрміналагічныя словазлучэнні ўтвараюцца з:

2.1. Дзеерпрыметніка агульнай семантыкі і назоўніка спецыяльнай семантыкі: колатая клёпка (Буйвідовіч, 31), падымаючы шкіў (Прэгер, 18);

2.2. Дзеерпрыметніка і назоўніка спецыяльнай семантыкі: чарвячая матка (Буткевіч, 26) (ад дзеяслова *чарвіць* – 'адкладваць лічынкі пчол'). Парадак слоў – прэпазіцыя канкрэтызуючага (залежнага) кампанента ў адносінах да канкрэтызуюмага (галоўнага) кампанента. Галоўны элемент складанага тэрміна выражаны іменнай часткай (назоўнікам назоўнага склону). Сувязь паміж часткамі ажыццяўляецца дапасаваннем.

3. Мадэль $S^* \rightarrow S_2$ (74 адзінкі – 20,33%).

Семантыка-функцыянальныя асаблівасці адзначанай мадэлі рэалізуюцца пры выкарыстанні ў межах адной тэрмінаадзінкі:

3.1. Назоўніка агульнай семантыкі і назоўніка спецыяльнай семантыкі: падстаўка кавадла (Прэгер, 11), сіла аблёту (Буткевіч, 6), вільготнасць клёпак (Буйвідовіч, 39), шырыня клёпкі (ЭСГ, 80), вугал апрацоўкі (ЭСГ, 80), роўнамернасць нагрэву (Ізмалкоў, 34) і інш.

3.2. Двух назоўнікаў спецыяльнай семантыкі: страла прагібу (Буйвідовіч, 28), параметр шурпатасці (Буйвідовіч, 39), умяшчальнасць бочак (Буйвідовіч, 29), налічнік бабы (Прэгер, 18), баба молата (Прэгер, 21), адгон мёду (Струкоўскі-2, 99), асадка абручоў (Буйвідовіч, 36), правес клёпкі (Буйвідовіч, 36), рамкі магазіна (ДП, 143), раенне пчол (ЭСГ, 428), выцяжка метала (Ізмалкоў, 57), разгонка метала (Ізмалкоў, 58), ссяданне мёду (РБСГ, 437) і інш.

Асобную групу тэрміналагізаваных словазлучэнняў у межах гэтай мадэлі ўтвараюць генітыўныя канструкцыі, выражаныя тэрмінамі-эпонімамі. Іх галоўны кампанент указвае на аб'ект, а залежны адлюстроўвае прозвішча стваральніка гэтага аб'екта: нож Фузэя (Струкоўскі-1, 89), разец Карлея (Струкоўскі-1, 90), ляпёшка Шольца (Струкоўскі-1, 90), кармоўка Кудзіна (Струкоўскі-1, 93), райніца Бутлерава (Струкоўскі-1, 84), вулей Дадана-Блата (Струкоўскі-1, 57), каток Агалоюка (Струкоўскі-1, 80), вальцы Ламакіна (Струкоўскі-1, 78), дымар Рута (Балашоў, 29), клетачка Цітова (ЭСГ, 431) і інш.

Да такога роду адзінак у тэрміналогіі ставяцца па-рознаму. Сярод станоўчых называюцца наступныя характарыстыкі тэрмінаў-эпонімаў: а) увекавечванне ў тэрмінах прозвішчаў аўтараў навуковых адкрыццяў; б) нейтральнасць – такія намінацыі не выклікаюць дадатковых уяўленняў; в) інтэрнацыяналізацыю тэрміналогіі – уключэнне ўласных імёнаў у тэрміналагічныя сістэмы розных моў» [6, 50]. Недахопамі эпонімаў звычайна лічаць: а) адсутнасць непасрэднай сувязі з паняццямі, якія яны адлюстроўваюць; б) нізкую словаўтваральную патэнцыяльнасць; в) парушэнне патрабаванняў сістэмнасці» [6, 50].

Паводле сядноснасці галоўнага кампанента тэрміна-словазлучэння з азначаемым паняццем даследчыкі вылучаюць тэрміны **катэгорыі прадметаў (з'яў)** і **катэгорыі дзеянняў (працэсаў)** [4]. Тэрміны разглядаемай мадэлі кадыфікуюць два тыпы паняццяў:

а) паняцці катэгорыі прадметаў (налічнік кавадла, гняздо пчол і інш.);

б) паняцці катэгорыі дзеянняў (працэсаў) (адгон мёду, асадка абручоў і інш.).

Паводле катэгорыі канкрэтнасці / абстрактнасці ў складзе такіх тэрмінаадзінак пераважаюць канкрэтныя (67,7%) (падшыпнік роліка, рамкі магазіна і інш.). Абстрактныя тэрміны-словазлучэнні прадстаўлены меншай колькасцю (32,3%) (страла прагібу, параметр шурпатасці і інш.).

4. Мадэль $S^* \rightarrow \text{над} / \text{пад} \rightarrow S_5$ (4 адзінкі – 1,1%).

Мадэль у промыславым тэрмінаўтварэнні малапрадуктыўная. Яе аналіз у семантыка-функцыянальным аспекце выяўляе ў межах кожнага словазлучэння субстантыў агульнай семантыкі і субстантыў спецыяльнай семантыкі: прастора над поршнем (Прэгер, 32), прастора пад поршнем (Прэгер, 32), прастора над бабай (Прэгер, 32), прастора пад бабай (Прэгер, 32). Прыназоўнік у такіх словазлучэннях выконвае ўказальную функцыю (указвае на аб'ект, прастору ў адносінах да *бабы*, *поршня*).

5. Мадэль $V^* \rightarrow S_4$ (4 адзінкі – 1,1%).

Як і папярэдня, гэта мадэль не мае шырокага распаўсюджання ў промыславай тэрміналогіі.

У складзе словазлучэнняў вар'іруюцца розныя кампаненты адносна семантыка-функцыянальнай характарыстыкі:

5.1. Дзеяслоў агульнай семантыкі і назоўнік спецыяльнай семантыкі: набіваць абручы (РБСГ, 260), аграбаць рой (Буккевіч, 14).

5.2. Дзеяслоў спецыяльнай семантыкі і назоўнік спецыяльнай семантыкі: падглядаць пчол (ЭСГ, 436), садзіць рой (Струкоўскі-2, 34).

Галоўная частка тэрміналагічнай канструкцыі, выражаная вербаваннем, займае прэпазіцыйнае становішча ў адносінах да залежнай (выражана назоўнікам). Паводле марфалагічнага выражэння галоўнага слова мадэль прадстаўлена дзеяслоўнымі тэрмінамі-словазлучэннямі.

Трохкампанентныя тэрміны складаюцца з трох самастойна аформленых лексем, якія звязваюцца паміж сабой спосабамі дапасавання, кіравання (з прыназоўнікам або без яго) і ўяўляюць лексікалізаваныя спалучэнні. Утвараюцца яны пераважна на аснове двухкампанентных тэрмінаў, да якіх далучаюцца азначальныя элементы. Вынікам гэтага з'яўляецца ўтварэнне новага, больш дэталізаванага значэння для кадэфікацыі пэўнага паняцця.

6. Мадэль $S^* \rightarrow [S_2 \rightarrow S_2]$ (5 адзінак – 1,37%): разборка гнёздаў пчол (РБСГ, 415), выгіб клёпкі каркаса (Буйвідовіч, 28), вяртэнне каркаса бочкі (Буйвідовіч, 35), механізм цэнтрыравання загатоўкаў (Буйвідовіч, 34), тарэц клёпкі каркаса (Буйвідовіч, 29).

Азначаемы кампанент, выражаны назоўнікам, далучае да сябе двухслоўны тэрмін (азначальны), прадстаўлены генетыўнымі субстантывамі. Склон апошніх абумоўлены залежнай пазіцыяй двухкампанентнай часткі ў адносінах да галоўнай: *выгіб* (чаго?) [*клёпкі каркаса*] і інш. Далучэнне азначаемай часткі да азначаемага слова дадае новы аб'ём семантыкі і ўтварае трохлексемны тэрмін, які кадэфікуе новае паняцце. Галоўны кампанент дэфініруецца ўсім залежным тэрміна-словазлучэннем, а не адной яго часткай. Гэта пацвярджаецца тым, што выпадзенне першага азначальнага слова вядзе да парушэння агульнай семантыкі канструкцыі. Яно можа ўтвараць з азначаемым двухкампанентны тэрмін (*выгіб клёпкі*), але пры гэтым страчваецца канкрэтызаванае паняцце, выражанае трохсастаўным тэрмінам.

7. Мадэль $A \leftarrow [S^* \rightarrow S_2]$ (6 адзінак – 1,64%): кіруючая цяга механізму (Прэгер, 30), адносны прагіб клёпкі (Буйвідовіч, 29), скошаны кант клёпкі (Буйвідовіч, 35), вонкавая фаска дна (Буйвідовіч, 28), шлюбны вылет маткі (Струкоўскі-1, 42) і інш.

Азначаемы (галоўны) элемент словазлучэння ў аднолькавай ступені сінтаксічна звязаны з азначальнымі кампанентамі (*адносны* ← *прагіб** → *клёпкі*). Але семантычным цэнтрам (ядром) тут выступае не адно галоўнае слова, а двухсастаўны тэрмін. Гэта тлумачыцца тым, што спалучэнні *кіруючая цяга*, *адносны прагіб*, *шлюбны вылет* і інш. самастойна не функцыянуюць. У іх адсутнічае аб'ект, які канкрэтызуе састаўны тэрмін (*кіруючая цяга* (чаго?) *механізму*, *адносны прагіб* (чаго?) *клёпкі*, *шлюбны вылет* (чаго?) *маткі* і інш.). Далучэнне да двухкампанентнага тэрміна азначальнага элемента, выражанага прыметнікам, утварае новае паняцце, якое рэалізуецца ў трохкампанентным тэрміне.

8. Мадэль $A \leftarrow [A \leftarrow S^*]$ (14 адзінак – 3,85%): двухбаковы ўторны станок (Буйвідовіч, 36), сцяжны механічны станок (Буйвідовіч, 35), ручны бандарны рубанак (Буйвідовіч, 38), пераводны ручны падважнік (Прэгер, 21), ручны размеркавальны падважнік (Прэгер, 30), усмактвальны паветраны кляпан (Прэгер, 32), нагнятальны паветраны поршань (Прэгер, 32) і інш.

Дадзеная мадэль у адносінах да азначаемага назоўніка (галоўнага кампанента) утрымлівае ў сабе першы і другі азначальныя элементы. Першы кампанент знаходзіцца непасрэдна перад

назоўнікам і ўтварае з ім двухлексемны тэрмін, а другі – перад першым. Другі азначальны кампанент канкрэтызуе не толькі галоўнае слова ў словазлучэнні, але і ўсю двухлексемную канструкцыю (*двухбаковы ўторны станок* ← *ўторны станок* (які?) *двухбаковы*). Доказам таму служыць і той факт, што апушчэнне першаснага азначальнага кампанента вядзе да ўтварэння словазлучэнняў, якія не сустракаюцца ў кавальскай і бандарскай тэрміналогіях па прычыне свайі семантычнай абагуленасці. Але яны выкарыстоўваюцца ў сучаснай тэхнічнай тэрміналогіі як агульнатэхнічныя тэрміны-словазлучэнні (*усмактвальны наветраны кляпан* → *усмактвальны кляпан* і інш.). Наадварот, у адзначаных тэрмінасістэмах ужываюцца тэрміны-словазлучэнні *бандарны рубанак*, а не *ручны рубанак*; *размеркавальны падважнік*, а не *ручны падважнік* і г. д.

9. Мадэль $S^* \rightarrow$ для $[A_2 \leftarrow S_2]$ (3 адзінкі – 0,82%): ролік для прыводнага паса (Прэгер, 27), кляпан для верхняе пары (Прэгер, 46), кляпан для ніжняе пары (Прэгер, 46). У промыславай тэрміналогіі мадэль малапрадуктыўная, функцыянуе пераважна ў кавальскай тэрмінасістэме.

Структурна словазлучэнні гэтай мадэлі складаюцца з дзвюх частак: першая – галоўны элемент (выражаны назоўнікам), які з’яўляецца сэнсавым ядром састаўнога тэрміна; другая – двухлексемны тэрмін (выражаны спалучэннем прыметніка і назоўніка). Другая частка (азначальная) выконвае ўдакладняючую функцыю для першай часткі (азначаемай) праз прыназоўнік *для* і ўказвае на яе непасрэднае прызначэнне: *ролік* (які?, для чаго?) *для прыводнага паса*, *кляпан* (які?, для чаго?) *для верхняе пары* і інш.

10. Мадэль $S^* \rightarrow$ для $[A_2 \leftarrow S_2]$ (5 адзінак – 1,37%): выраб донных шчытоў (Буйвідовіч, 37), коўш разлівачнай машыны (Ізмалкоў, 9), махавік каленчатага вала (Прэгер, 29), ручка размеркавальнага кранта (Прэгер, 29), цяга кіруючага механізму (Прэгер, 30).

Словазлучэнні гэтай мадэлі структурна пабудаваны па аналогіі з мадэллю $S^* \rightarrow$ для $[A_2 \leftarrow S_2]$. Адрозненнем з’яўляецца адсутнасць у разглядаемай канструкцыі прыназоўніка. Гэты факт істотна не ўплывае на семантычныя адносіны паміж азначальнай ізначаемай часткамі трохлексемных тэрмінаў. У дадзенай мадэлі пераважаюць словазлучэнні, якія кадыфікуюць паняцці, звязаныя з катэгорыяй прадметаў (4 адзінкі), паняцці катэгорыі дзеянняў (працэсаў) прадстаўлены адной адзінкай.

Чатырохкампанентныя тэрміны. У складзе такіх спецыяльных тэрміналагічных словазлучэнняў выдзяляюцца чатыры паўназначныя лексемы. Тэрміналагічныя адзінкі такой структуры ў промыславай тэрміналогіі сустракаюцца абмежавана, што тлумачыцца адноснай прастатой (лінейнасцю) паняццйнага апарату разглядаемых промыслаў і рамёстваў. На практыцы амаль не існуе неабходнасці кадыфікаваць складаныя паняцці чатырохкампанентнымі тэрмінамі.

У промыславай тэрміналогіі намі выяўлена толькі адна мадэль гэтай сінтаксічнай структуры:

11. $A \leftarrow [S^* \rightarrow A_2 \leftarrow S_2]$ (1 адзінка – 0,27%). Яна прадстаўлена адной тэрмінаадзінкай, выяўленай у пчалярскай тэрміналогіі: *задняя ножка рабочай пчалы* (Струкоўскі-1, 24). Чатырохкампанентны тэрмін складаецца з трохлексемнай тэрмінаадзінкі, да якой далучаецца канкрэтызуючае азначэнне (*задняя і ножка рабочай пчалы* – *ножка рабочай пчалы* (якая?) *задняя*). Часткі гэтага тэрміна звязаны паміж сабой беспрыназоўнікавым кіраваннем. Спалучэнне названых элементаў у адну канструкцыю дае апошняй магчымасць ідэнтыфікаваць больш складанае паняцце, чым кожны з двухкампанентных тэрмінаў паасобку.

Паводле марфалагічнай выражанасці галоўнага слова састаўны тэрмін з’яўляецца іменным (субстантыўным), пры гэтым апорны назоўнік пазіцыянуецца ў першым двухкампанентным тэрміне-словазлучэнні.

Вывады

Аналіз тэрміналагічных словазлучэнняў сведчыць аб тым, што сінтаксічны спосаб актыўна выкарыстоўваецца ў тэрміналагічнай дэрывацыі промыславай лексікі (68,3% адзінак). Агульная колькасць выяўленых полікампанентных тэрмінаў складае 364 адзінкі. Паводле структуры пераважаюць двухлексемныя тэрміны (90,66%). Трэхлексемныя найменні складаюць 9,07% ад агульнай колькасці тэрмінаў, утвораных сінтаксічным спосабам, чатырохлексемныя – 0,27%. Найбольш прадуктыўнай з’яўляецца двухкампанентная мадэль $A \leftarrow S^*$ (67,48%). Сярод трохкампанентных дамінуючай выступае мадэль $A \leftarrow [A \leftarrow S^*]$ (3,85% ад агульнай колькасці). Найменшай колькасцю адзінак прадстаўлена мадэль чатырохкампанентнай структуры $[A \leftarrow S^*] \rightarrow [A_2 \leftarrow S_2]$.

Трохкампанентныя тэрміны выкарыстоўваюцца пераважна ў тэхнічных галінах (бондарства, кавальства), што тлумачыцца ўскладненасцю тэрмініруемых паняццяў.

Дамінуючымі ва ўсіх разглядаемых тэрмінасістэмах з’яўляюцца двухкампанентныя адзінкі.

Скарачэнні

АСХЖ – Анаціраваны спіс хрыбетных жывёл Беларусі : метад. рэкамендацыі / МДПП імя М. Горкага ; уклад. А. Р. Александровіч. – Мінск, 1993. – 41 с.

Балашоў – Балашоў, П. Пасека ў калгасе і моладзь / П. Балашоў. – Мінск : Белдзяржвыд., 1931. – 55 с.

БелЭн – Беларуская энцыклапедыя : у 18 т. / рэдкал.: Г. П. Пашкоў [і інш.]. – Мінск : БелЭн, 1996–2004. – Т. 13. – 560 с.

Буйвідовіч – Буйвідовіч, Ф. В. Спецыяльныя дрэваапрацоўчыя вытворчасці : тэксты лекцый па курсе «Тэхналогія вырабаў з драўніны для студ. спец. Т. 16.04» / Ф. В. Буйвідовіч, Л. У. Ігнатовіч. – Мінск : Бел. дзярж. тэхналагічны ун-т, 1995. – 44 с.

Буткевіч – Буткевіч, А. С. Догляд пчол увесну / А. С. Буткевіч. – Мінск : Белдзяржвыд., 1931. – 96 с.

ДП – Даведнік пчаляра / пад рэд. А. М. Кавалёва. – Мінск : Дзярж. выд-ва БССР, 1952. – 186 с.

Ізмалкоў – Ізмалкоў, А. Кавальская справа / А. Ізмалкоў ; пераклад з рус. мовы В. Суханава. – Мінск : Дзяржвыд. Беларусі, 1935. – 87 с.

Кувакін – Кувакін, Д. Дапаможнік для падрыхтоўкі калгаснага кавала / Д. Кувакін. – Мінск : Дзяржвыд. БССР, 1952. – 148 с.

Матрунёнак – Матрунёнак, А. П. Школа юнага рыбалова / А. П. Матрунёнак. – Мінск : Дзяржвыд. БССР, 1960. – 152 с.

НЖ-12 – Беларуская навуковая тэрміналогія: Назвы жывёл. – Мінск : Інбелкульт, 1926. – Вып. 12. – 72 с.

Прэгер – Прэгер, Э. Мэханічныя кавальскія молаты / Э. Прэгер ; пераклад з рус. мовы Зьм. Малевіча. – Мінск : Дзяржвыд. Беларусі, 1931. – 48 с.

РБСГ – Руска-беларускі слоўнік сельскагаспадарчай тэрміналогіі / Ін-т мовазнаўства імя Я. Коласа АН Беларусі / Г. У. Арашонкава [і інш.] ; пад рэд.: М. В. Бірылы, Г. У. Арашонкавай. – Мінск : Ураджай, 1994. – 560 с.

СЛТ-8 – Беларуская навуковая тэрміналогія : слоўнік лясных тэрмінаў. – Мінск : Інбелкульт, 1926. – Вып. 8. – 80 с.

Струкоўскі-1 – Струкоўскі, Я. Пчаларства : у 2 кн. / Я. Струкоўскі. – Мінск : Белдзяржвыд., 1930. – Кн. 1. – 97 с.

Струкоўскі-2 – Струкоўскі, Я. Пчаларства : у 2 кн. / Я. Струкоўскі. – Мінск : Белдзяржвыд., 1930. – Кн. 2. – 96 с.

ЭПБ – Энцыклапедыя прыроды Беларусі : у 5 т. / пад рэд.: І. П. Шамякіна [і інш.]. – Мінск : выд-ва Бел. сав. энцыкл. імя П. Броўкі, 1983–1986. – Т. 1–5.

ЭСГ – Энцыклапедыя сельскага гаспадара / А. А. Аўтка [і інш.] ; пад агул. рэд. Б. І. Сачанкі. – Мінск : Беларуская энцыклапедыя, 1993. – 732 с.

Літаратура

1. Антанюк, Л. А. Беларуская навуковая тэрміналогія: фарміраванне, структура, упарадкаванне, канструяванне, функцыянаванне / Л. А. Антанюк. – Мінск : Навука і тэхніка, 1987. – 240 с.

2. Даниленко, В. П. Русская терминология: опыт лингвистического описания / В. П. Даниленко. – М. : Наука, 1977. – 247 с.

3. Дзятко, Д. В. Беларуская матэматычная тэрміналогія: станаўленне, структура, функцыянаванне : манагр. / Д. В. Дзятко ; пад навук. рэд. канд. філал. навук, дац. П. А. Міхайлава. – Мінск : БДПУ, 2009. – 192 с.

4. Лапкоўская, А. М. Сучасная беларуская батанічная тэрміналогія : манагр. / А. М. Лапкоўская. – Гродна : ГрДУ, 2007. – 166 с.

5. Левковская, К. А. Теория слова, принципы её построения и аспекты изучения лексического материала / К. А. Левковская. – М. : Высш. шк., 1962. – 296 с.

6. Мінакова, Л. М. Беларуская навукова-тэхнічная тэрміналогія: фарміраванне, функцыянаванне, развіццё : манагр. / Л. М. Мінакова, С. М. Аніськова, А. А. Станкевіч. – Гомель : ГДУ імя Ф. Скарыны, 2004. – 146 с.

Summary

The article deals with the peculiarities of syntactical formation means in trade terminology. The formation models of compound terms are revealed, their most productive types? which form the basis of the appropriate term system in the Belarusian language are defined.

Паступіў у рэдакцыю 20.04.10.